

Zadanie 1.2. Zachowanie ex situ zasobów genowych ogrodniczych roślin użytkowych.

Głównym celem zadania jest zachowanie dla przyszłych pokoleń w stanie żywym obiektów ogrodniczych roślin użytkowych i ich dzikich krewniaków. W ramach zadania jest prowadzony zbiór obiektów, utrzymywanie ich w kolekcjach ex situ, charakterystyka i ocena dla wykorzystania w hodowli twórczej i pracach badawczych oraz w działalności na rzecz wyżywienia, zrównoważonego rolnictwa i zachowania bioróżnorodności terenów wiejskich.

W projekcie, oprócz IO-PIB w Skierniewicach, uczestniczy 7 instytucji zewnętrznych, które realizują łącznie 9 tematów szczegółowych. Należą do nich: Arboretum i Zakład Fizjografii w Bolestraszcach, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Polska Akademia Nauk Ogród Botaniczny – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie, Zakład Doświadczalny Oceny Odmian w Lisewie, PlantiCo – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki Sp. z o.o., Towarzystwo Przyjaciół Dolnej Wisły w Grucznie.

Stan utrzymywanych zasobów genowych roślin ogrodniczych w kolekcjach wegetatywnych Instytutu Ogrodnictwa – PIB i instytucji zewnętrznych w 2022 roku przedstawiał się następująco: warzywa 1 161 obiektów, rośliny sadownicze 6 822, rośliny ozdobne 2 088, rośliny miododajne 240. Łącznie 10 311 obiektów.

W zależności od gatunku, czy grupy roślin, stosuje się różne formy zachowania zgromadzonych obiektów. Zasoby genowe szparaga, czosnku, szalotki i dzikich gatunków z rodzaju *Allium* zachowuje się w postaci systematycznie odnawianych kolekcji polowych. W podobny sposób postępuje się z cebulowymi roślinami ozdobnymi, takimi jak: tulipan, narcyz, mieczyk i lilia. W przypadku roślin sadowniczych, miododajnych i róży dominują kolekcje w postaci wieloletnich nasadzeń polowych, prowadzonych zgodnie z wymaganiami agrotechnicznymi danego gatunku lub grupy roślin. Dla czosnku i jabłoni stosuje się także krioprezerwację, a podatne na wymarzenie odmiany winorośli utrzymuje się w tunelu foliowym. Z kolei część genotypów śliwy zgromadzono w karkasie w celu ochrony ich przed szarką.

W 2022 roku scharakteryzowano i oceniono pod różnymi względami 40 obiektów roślin ogrodniczych, w tym na podstawie badań prowadzonych w kolekcjach IO-PIB sporządzono opisy: 3 odmian jabłoni i 2 gruszy. Ponadto w ZDOO w Lisewie opisano pod względem morfologicznym, zgodnie z deskryptorami, 5 odmian mieczyka, 10 odmian narcyza i 20 odmian tulipana. W 2022 roku oceniono także tożsamość genetyczną 20 genotypów wiśni z kolekcji IO-PIB.

Utworzono kopie bezpieczeństwa poprzez umieszczenie w ciekłym azocie do długoterminowego przechowania kolejnych 10 obiektów czosnku. Instytut Ogrodnictwa zorganizował 3 ekspedycje terenowe, z których pozyskano 123 genotypy warzyw oraz zrazy 16 odmian jabłoni i 4 odmian gruszy.

W 2022 roku na zasadzie „Porozumienia o udostępnieniu materiałów dla celów niekomercyjnych” (MTA) - udostępniono odbiorcom indywidualnym w postaci zrazów, sadzonek lub sztochrów 129 obiektów roślin sadowniczych (32 genotypy jabłoni, gruszy – 9,

czereśni – 21, wiśni – 12, śliwy – 36, winorośli – 12, truskawki – 7). Na zasadach SMATA udostępniono sadzonki jednej odmiany porzeczki różowej.

Towarzystwo Przyjaciół Dolnej Wisły udostępniło drzewka starych odmian jabłoni 176 odbiorcom.

W ramach realizacji Zadania przeprowadzono warsztaty pt.: „Zachowanie dawnych odmian drzew owocowych” dla Zespołu Szkół w Lubomierzu i Zespół Szkół w Gryfowie, na których zaprezentowano wykłady i pokazy dotyczące ochrony zasobów genowych roślin ogrodniczych, a w czasie Dnia Otwartych Drzwi IO-PIB zorganizowano i przeprowadzono cykl działań promocyjnych z wykorzystaniem kolekcji czosnku i innych gatunków z rodzaju *Allium*, czereśni, truskawek, winorośli, róży i cebulowych roślin ozdobnych.